

Izjava

Translations are proofread by EDPB Members.
This language version has not been proofread yet.

Izjava 3/2024. o ulozi tijela za zaštitu podataka u Aktu o umjetnoj inteligenciji

Doneseno 16. srpnja 2024.

Europski odbor za zaštitu podataka (EDPB) usvojio je sljedeću izjavu:

1 KONTEKST I SVRHA OVE IZJAVE

1. Dana 12. srpnja 2024. u Službenom listu objavljena je Uredba (EU) 2024/1689 o utvrđivanju usklađenih pravila o umjetnoj inteligenciji (Akt o umjetnoj inteligenciji, dalje u tekstu „Akt o umjetnoj inteligenciji”) i izmjeni određenih zakonodavnih akata Unije¹.
2. Aktom o umjetnoj inteligenciji utvrđuju se usklađena pravila o stavljanju na tržište, stavljanju u upotrebu i korištenju umjetne inteligencije (dalje u tekstu „UI”) u skladu s novim zakonodavnim okvirom te se zahtijeva nadzor tržišta u smislu Uredbe (EU) 2019/1020². Kako je navedeno u članku 1. stavku 1., Aktom o umjetnoj inteligenciji nastoji se poboljšati funkcioniranje unutarnjeg tržišta i poduprijeti inovacije, uz istodobno promicanje primjene antropocentrične i pouzdane umjetne inteligencije te osiguravanje zdravlja, sigurnosti i visoke razine zaštite temeljnih prava sadržane u Povelji Europske unije o temeljnim pravima (dalje u tekstu „Povelja”), među ostalim u pogledu temeljnih prava na privatnost i zaštitu osobnih podataka (članci 7. i 8. Povelje).

¹ Uredba (EU) 2024/1689 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. lipnja 2024. o utvrđivanju usklađenih pravila o umjetnoj inteligenciji i o izmjeni uredaba (EZ) br. 300/2008, (EU) br. 167/2013, (EU) br. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 i (EU) 2019/2144 i direktiva 2014/90/EU, (EU) 2016/797 i (EU) 2020/1828 (Akt o umjetnoj inteligenciji) (Tekst značajan za EGP), SL L, 2024/1689, 12.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj>.

² Uredba (EU) 2019/1020 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o nadzoru tržišta i sukladnosti proizvoda i o izmjeni Direktive 2004/42/EZ i uredbi (EZ) br. 765/2008 i (EU) br. 305/2011 (Tekst značajan za EGP).

3. Iz te perspektive Akt o umjetnoj inteligenciji i zakonodavstvo Unije o zaštiti podataka (posebno Opća uredba o³ zaštiti podataka, EUDPR⁴ ⁵ i Direktiva o zaštiti podataka pri izvršavanju zakonodavstva (LED), kao i Direktiva o e-privatnosti) u načelu⁶ treba smatrati⁷ (i dosljedno protumačiti) kao komplementarne instrumente i instrumente koji se međusobno nadopunjuju. To se mora učiniti i u smislu ciljeva zakona i u smislu pružene zaštite, uključujući prava osoba na koje utječe (koji se također mogu smatrati „ispitanicima” u skladu s Općom uredbom o zaštiti podataka). Nadalje, važno je naglasiti da se pravo Unije o zaštiti podataka u potpunosti primjenjuje na obradu osobnih podataka uključenih u životni ciklus UI sustava, kako je izričito navedeno u članku 2. stavku 7. Akta o umjetnoj inteligenciji (vidjeti i uvodne izjave 9. i 10.).
4. Štoviše, obrada osobnih podataka (koja je često strogo isprepletena s neosobnim podacima) tijekom životnog ciklusa UI sustava, a posebno tijekom životnog ciklusa onih sustava umjetne inteligencije koji predstavljaju visok rizik za temeljna prava⁸, očito je (i nastaviti će biti) temeljni element različitih tehnologija obuhvaćenih definicijom umjetne inteligencije, kako je utvrđeno u članku 3. stavku 1. Akta o umjetnoj inteligenciji. Zbog toga su nacionalna tijela za zaštitu podataka bila aktivna u pogledu tih tehnoloških dostignuća⁹, a Europski odbor za zaštitu podataka, koji je pomno pratio zakonodavni postupak u vezi s Aktom o umjetnoj inteligenciji¹⁰, već je pokrenuo ispitivanje svojeg (višedimenzionalnog) međudjelovanja s pravom EU-a o zaštiti podataka.

³ Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka) (Tekst značajan za EGP) (SL L 119, 4.5.2016., str. 1. – 88.).

⁴ Uredba (EU) 2018/1725 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2018. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka u institucijama, tijelima, uredima i agencijama Unije i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 45/2001 i Odluke br. 1247/2002/EZ (Tekst značajan za EGP), SL L 295, 21.11.2018., str. 39. – 98.

⁵ Direktiva (EU) 2016/680 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka od strane nadležnih tijela u svrhe sprječavanja, istrage, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenih sankcija i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Okvirne odluke Vijeća 2008/977/PUP, SL L 119, 4.5.2016., str. 89. – 131.

⁶ Direktiva 2002/58/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. srpnja 2002. o obradi osobnih podataka i zaštiti privatnosti u području elektroničkih komunikacija (Direktiva o privatnosti i elektroničkim komunikacijama), SL L 201, 31.7.2002., str. 37.–47.

⁷ Konkretnije, za daljinsku biometrijsku identifikaciju Akt o umjetnoj inteligenciji je *lex specialis* u odnosu na Direktivu o zaštiti podataka pri izvršavanju zakonodavstva (članak 5. stavak 1. točka (h) Akta o umjetnoj inteligenciji).

⁸ Vidjeti u tom pogledu najveći dio UI sustava navedenih u Prilogu III. Aktu o umjetnoj inteligenciji.

⁹ To se u jurisdikcijama EU-a materijaliziralo kroz dokumente o stajalištu, javna savjetovanja, parlamentarna saslušanja, smjernice, mišljenja povezana s procjenama učinka na zaštitu podataka, istrage, korektivne mjere i (ponekad) sankcije. Nadalje, tijela za zaštitu podataka također sudjeluju u raznim regulatornim izoliranim okruženjima.

¹⁰ Vidjeti posebno Zajedničko mišljenje Europskog odbora za zaštitu podataka i Europskog nadzornika za zaštitu podataka br. 5/2021 o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju usklađenih pravila o umjetnoj inteligenciji (Akt o umjetnoj inteligenciji), 18. lipnja 2021. (dalje u tekstu „Zajedničko mišljenje Europskog odbora za zaštitu podataka i Europskog nadzornika za zaštitu podataka br. 5/2021”); Izjava Europskog odbora za zaštitu podataka o paketu digitalnih usluga i podatkovna strategija donesena 18. studenoga 2021.

5. Tom izjavom EDPB želi dodatno istaknuti pitanja nadzora i koordinacije koja bi mogla proizaći iz imenovanja nadležnih tijela od strane država članica¹¹ u područjima koja su tako usko povezana s pitanjima zaštite osobnih podataka. Trebalo bi uzeti u obzir da će se na nacionalnoj razini provedbeni okvir Akta o umjetnoj inteligenciji morati izraditi sljedeće godine nakon stupanja na snagu Akta o umjetnoj inteligenciji oko jednog ili više uspostavljenih ili imenovanih „nacionalnih nadležnih tijela” (dalje u tekstu „nacionalna nadležna tijela”), posebno tijela za nadzor tržišta, koja¹² međusobno surađuju i s tijelima za zaštitu podataka i drugim tijelima koja štite temeljna prava.¹³ Europski odbor za zaštitu podataka (EDPB) priznaje da su neke države članice već odlučile o imenovanju tijela za nadzor tržišta i da stoga neke preporuke iz ove izjave možda neće biti u potpunosti relevantne u tim slučajevima.
6. Kako je već navedeno u Zajedničkom mišljenju EDPB-a i EDPS-a,¹⁴ u tom novom provedbenom okviru trebalo bi prepoznati istaknutu ulogu tijela za zaštitu podataka na nacionalnoj razini, posebno zbog iskustva i stručnog znanja koje su prikupili pri izradi smjernica i najboljih praksi te provedbi provedbenih mjera u vezi s pitanjima povezanim s umjetnom inteligencijom u pogledu obrade osobnih podataka na nacionalnoj i međunarodnoj razini¹⁵. Tijela za zaštitu podataka pokazala su se kao nezamjenjivi akteri u lancu koji vodi do sigurnog i zaštićenog uvođenja UI sustava usmjerenih na prava u nekoliko sektora.
7. Nadalje, trebalo bi istaknuti da bi imenovanje tijela za zaštitu podataka kao tijela za nadzor tržišta pogodovalo svim dionicima u lancu vrijednosti umjetne inteligencije stavljanjem na raspolaganje jedinstvene kontaktne točke, čime bi se olakšale interakcije među različitim regulatornim tijelima na koja se odnose i Akt o umjetnoj inteligenciji i zakonodavstvo EU-a o zaštiti podataka.
8. Nadalje, s obzirom na Akt o umjetnoj inteligenciji, EDPB smatra da su posebno važne sljedeće točke:
 - tijela za zaštitu podataka, uz svoje postojeće stručno znanje u području tehnologija umjetne inteligencije, kvalificirana su u mnogim područjima iz članka 70. stavka 3. Akta o umjetnoj inteligenciji, kao što su obrada podataka i sigurnost podataka, te za procjenu rizika koje nove tehnologije predstavljaju za temeljna prava
 - tijela za zaštitu podataka, zbog svoje potpune neovisnosti¹⁶, mogu osigurati učinkovit i neovisan nadzor UI sustava, kako je propisano člankom 70. stavkom 1. Akta o umjetnoj inteligenciji¹⁷
 - U skladu s člankom 74. stavkom 8. Akta o umjetnoj inteligenciji, tijela za zaštitu podataka ili druga tijela s istim zahtjevima u pogledu neovisnosti (pod uvjetima utvrđenima u člancima od

¹¹Vidjeti uvodnu izjavu 153. Akta o umjetnoj inteligenciji.

¹² Vidjeti članak 3. stavak 48. Akta o umjetnoj inteligenciji.

¹³Vidjeti članak 77. i uvodnu izjavu 157. Akta o umjetnoj inteligenciji.

¹⁴Vidjeti osobito točku 47 i dalje Zajedničkog mišljenja Europskog odbora za zaštitu podataka i Europskog nadzornika za zaštitu podataka br. 5/2021.

¹⁵Tijela za zaštitu podataka već su dugo aktivna i surađuju na različitim temama povezanim s UI sustavima na različitim međunarodnim forumima (okrugli stol skupine G7 za tijela za zaštitu podataka i privatnost, Globalna skupština za privatnost – GPA, Međunarodna radna skupina za zaštitu podataka u tehnologiji, Vijeće Europe, međunarodne organizacije za normizaciju itd.) te, s njihovim predstavnicima, u OECD-u. Ta je integracija posebno važna u trenutačnom kontekstu u kojem se o propisima o umjetnoj inteligenciji opširno raspravlja na globalnoj razini, posebno u pogledu razvoja normi.

¹⁶ Vidjeti članak 8. stavak 3. Povelje i članak 16. stavak 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (u daljnjem tekstu: UFEU).

¹⁷ Vidjeti i uvodne izjave 79. i 80. Akta o umjetnoj inteligenciji.

41. do 44. Direktive (EU) 2016/680) moraju biti imenovana tijelima za nadzor tržišta za visokorizične UI sustave navedene u točki 1. Priloga III. Aktu o umjetnoj inteligenciji ako se upotrebljavaju za potrebe kaznenog progona, upravljanja granicama, pravosuđa i demokracije te za visokorizične UI sustave navedene u točkama 6., 7. i 8. Priloga III. Aktu o umjetnoj inteligenciji, koji su ključni elementi demokratskog poretka.

- Sa sustavnog gledišta također je iznimno važno da, ako su institucije, tijela, uredi ili agencije Unije obuhvaćeni područjem primjene Akta o umjetnoj inteligenciji, Europski nadzornik za zaštitu podataka djeluje kao nadležno tijelo za njihov nadzor, kako je predviđeno člankom 70. stavkom 9. Akta o umjetnoj inteligenciji¹⁸.
- Nadalje, s obzirom na odredbe iz članka 26. stavka 9., članka 27. stavka 4. i Priloga VIII. odjeljka C točke 5. Akta o umjetnoj inteligenciji, očekuje se bliska veza između procjene učinka na zaštitu podataka i procjene učinka na temeljna prava¹⁹.

2 PREPORUKE

9. EDPB preporučuje da države članice odrede tijela za zaštitu podataka kao tijela za nadzor tržišta za visokorizične UI sustave navedene u članku 74. stavku 8. Akta o umjetnoj inteligenciji. Nadalje, EDPB preporučuje da, uzimajući u obzir stajališta nacionalnog tijela za zaštitu podataka, države članice razmotre imenovanje tijela za zaštitu podataka kao nadzornih tijela za preostale visokorizične UI sustave navedene u Prilogu III., posebno ako su ti visokorizični UI sustavi u sektorima koji bi mogli utjecati na prava i slobode pojedinaca u pogledu obrade osobnih podataka, osim ako su ti sektori obuhvaćeni obveznim imenovanjem koje se zahtijeva Aktom o umjetnoj inteligenciji (npr. financijski sektor).
10. S obzirom na prethodno navedeno i jer bi jedinstvena kontaktna točka u skladu s Aktom o umjetnoj inteligenciji trebala biti tijelo za nadzor tržišta kako je predviđeno člankom 70. stavkom 2. Akta o umjetnoj inteligenciji, tijela za zaštitu podataka (koja djeluju kao tijela za nadzor tržišta) trebala bi se imenovati kao jedinstvene kontaktne točke za javne i druge partnere na razini država članica i na razini Unije. Time se ne bi doveli u pitanje predstavnici država članica u Europskom vijeću za umjetnu inteligenciju, koji bi mogli biti različiti, kako je navedeno u članku 65. stavku 4. točki (b) Akta o umjetnoj inteligenciji. Time bi se također omogućio jedinstven, dosljedan i učinkovit pristup u različitim sektorima.
11. Iz šire perspektive, postoji potreba za dobrom suradnjom između tijela za nadzor tržišta i drugih subjekata zaduženih za nadzor UI sustava²⁰, uključujući tijela za zaštitu podataka, te je u tom pogledu potrebno predvidjeti jasne postupke na temelju članka 74. stavka 10. Akta o umjetnoj inteligenciji²¹. Takvi bi se postupci trebali graditi i razvijati u skladu s načelom lojalne suradnje iz članka 4. stavka 3. Ugovora o Europskoj uniji, kako je istaknuo Sud u predmetu *Bundeskartellamt*²². Na taj se način u digitalnom ekosustavu mogu spriječiti nedosljednosti između odluka koje donose različita nadzorna i

¹⁸ Vidjeti i članak 3. stavak 48., članak 74. stavak 9. i članak 43. stavak 1. Akta o umjetnoj inteligenciji.

¹⁹ Vidjeti članak 26. stavak 9., članak 27. stavak 4. i točku 5. Priloga VIII. Aktu o umjetnoj inteligenciji.

²⁰ Posebno u području sigurnosti proizvoda (npr. u slučaju pametnih igračaka, vidjeti i Prilog I.), tržišnog natjecanja, digitalnih i medijskih usluga, financijskih usluga, zaštite potrošača i zaštite temeljnih prava.

²¹ Vidjeti i članak 57. stavak 10. Akta o umjetnoj inteligenciji u pogledu aktivnosti koje se provode u okviru regulatornih izoliranih okruženja.

²² Presuda Suda od 4. srpnja 2023., *Meta Platforms i drugi (Opći uvjeti korištenja društvene mreže, C-252/21, ECLI:EU:C:2023:537)*, a posebno točke 53. – 63.

ostala tijela, a sinergije se mogu iskoristiti u dosljednim, učinkovitim i komplementarnim provedbenim mjerama u korist pojedinaca i pravne sigurnosti.

12. Iako bi se dodjela novih zadaća i ovlasti u pogledu nadzora UI sustava mogla olakšati pravnim i tehničkim vještinama koje već postoje pri tijelima za zaštitu podataka, sama činjenica da su za tijela za zaštitu podataka predviđene nove zadaće i ovlasti, uključujući u njihovu svojstvu tijela za nadzor tržišta, podrazumijeva potrebu za odgovarajućim dodatnim ljudskim i financijskim resursima koje države članice trebaju osigurati.
13. Dosad iznesena razmatranja o odnosu između nacionalnih tijela za zaštitu podataka i tijela za nadzor tržišta u skladu s Aktom o umjetnoj inteligenciji slično se tome primjenjuju²³ na nadzorne aktivnosti koje Ured za umjetnu inteligenciju provodi u vezi s modelima umjetne inteligencije opće namjene, koje bi se moglo trenirati na osobnim podatcima²⁴ i čiji rezultati mogu utjecati na prava pojedinaca na privatnost i zaštitu podataka. U tom pogledu u Aktu o umjetnoj inteligenciji trenutačno nije uspostavljena jasna koordinacija između Ureda za umjetnu inteligenciju i tijela za zaštitu podataka / EDPB-a.
14. EDPB naglašava da, kad god UI model ili UI sustav opće namjene uključuje obradu osobnih podataka, on može, kao i svaki drugi UI sustav, biti u nadležnosti nadzornih tijela, ovisno o slučaju, relevantnih nacionalnih tijela za zaštitu podataka (koja također surađuju u skladu s poglavljem VII. Opće uredbe o zaštiti podataka) i EDPS-a (kada je obuhvaćen EUDPR-om). Stoga nacionalna tijela za zaštitu podataka i EDPS trebaju biti na odgovarajući način uključeni u nadzor tih sustava u pitanjima koja spadaju u područje primjene prava Unije o zaštiti podataka. To je potrebno radi usklađivanja s člankom 8. Povelje i člankom 16. UFEU-a, među ostalim u pogledu postupka procjene kodeksa prakse navedenih u članku 56. Akta o umjetnoj inteligenciji.
15. U skladu s time, EDPB skreće pozornost Europske komisije i Ureda EU-a za umjetnu inteligenciju, koji je njezin dio, na potrebu za suradnjom s nacionalnim tijelima za zaštitu podataka i EDPB-om te potrebu za uspostavljanjem, u dogovoru s njima, odgovarajuće uzajamne suradnje²⁵ na najučinkovitiji način i uz potpuno poštovanje načela lojalne suradnje, kako je podsjetio Sud²⁶.

Za Europski odbor za zaštitu podataka

Predsjednica

(Anu Talus)

²³ Ured za umjetnu inteligenciju iz članka 64. Akta o umjetnoj inteligenciji osnovan je Odlukom Komisije od 24. siječnja 2024. o osnivanju Europskog ureda za umjetnu inteligenciju, C/2024/390, SL C, C/2024/1459, 14.2.2024.

²⁴ Vidjeti i Prilog XI., odjeljak 1. stavak 1. točku (e) i stavak 2. točku (c) Akta o umjetnoj inteligenciji.

²⁵ Uzimajući u obzir i članak 2. stavak 3. točke (c) i (d), članke 3. i 6. Odluke Komisije od 24. siječnja 2024. o osnivanju Europskog ureda za umjetnu inteligenciju, C/2024/1459.

²⁶ Vidjeti bilješku 22. ove Izjave.